

Aplikace matematiky

Jan Polášek

Zprávy. K sedmdesátým narozeninám Prof. Dr. Miloslava Hampla, DrSc., člena korespondenta ČSAV

Aplikace matematiky, Vol. 12 (1967), No. 4, 324--326

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/103106>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1967

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

ZPRÁVY

K SEDMDESÁTÝM NAROZENINÁM PROF. DR. MILOSLAVA HAMPLA, DR.SC.,
ČLENA KORESPONDENTA ČSAV

Prudký rozvoj techniky v posledních desetiletích je v nemalé míře podložen pronikáním a důsledným aplikováním exaktních věd, a to především matematiky, v technických vědách i v technické praxi. V našem státě je rozvoj aplikované matematiky, zaměřené na potřeby strojírenského

průmyslu, nerozlučně spjat s osobností profesora Dr. Miloslava Hampla, doktora fyzikálně matematických věd, člena korespondenta ČSAV a laureáta státní ceny Klementa Gottwalda, který dne 10. 8. 1967 oslavil v plném zdraví a tvůrčím úsilí své sedmdesáté narozeniny.

Prof. Hampl se narodil v Netolících v jižních Čechách. Po maturitě na gymnasiu v Českých Těchách a fyziku. Již během studia se zajímal o aplikovanou matematiku, a proto rád využil nabídky Budějovicích vstoupil na Karlovu universitu v Praze, kde studoval v letech 1915—1920 matematické prof. Nušla a ještě rok před zakončením studií se stává asistentem jeho ústavu na ČVUT. Po odchodu prof. Nušla spolupracoval s prof. Rádem a později s prof. Hruškou. Během svého asistentského působení na technice složil také první státní zkoušku na fakultě strojírenského inženýrství. V roce 1922 předložil disertační práci o polarisaci hraničních čar totální reflexe, na jejímž základě dosáhl doktorátu přírodních věd. Avšak úsilí jeho práce dostávalo stále výrazněji konkrétní zaměření: *aplikace exaktních matematických metod v technických vědách a v technické praxi* — a tomuto zaměření zůstal věrný. Jeho

práce: Namáhání polokulové silnostěnné nádoby hydrostatickým tlakem, na jejímž základě se r. 1930 habilitoval na vysoké škole strojírenského a elektrotechnického inženýrství, má již výrazný aplikační charakter. V témže roce přešel do nově založeného matematického oddělení Škodových závodů a od té doby je jeho činnost převážně zaměřena na spolupráci s průmyslem, i když stále externě přednášel na vysokých školách.

Matematické oddělení Škodových závodů, u jehož zrodu stál prof. Hampl spolu s Dr. Kohnem, bylo první institucí tohoto druhu nejen u nás, ale i v cizině. Prof. Hampl se později stal přednostou tohoto oddělení, které sehrálo rozhodující úlohu v rozvoji československého průmyslu před druhou světovou válkou a vychovalo řadu vynikajících odborníků, kteří nyní zastávají přední místa jak ve vědě, tak také v průmyslu. Po znárodnění československého průmyslu přebudoval prof. Hampl toto oddělení na Teoretický výzkum při Státním výzkumném ústavu tepelné techni-

ky (nyní Státní výzkumný ústav pro stavbu strojů). Pod jeho vedením se Teoretický výzkum stal předním vědeckým pracovištěm, zabývajícím se aplikacemi matematiky v technických vědách, a to nejen u nás, ale i v zahraničí. Svědčí o tom kromě jiného i ta okolnost, že za dobu trvání Teoretického výzkumu bylo sedm jeho pracovníků a jeden kolektiv vyznamenáno Státní cenou Klementa Gottwalda.

Po své mnohaleté úspěšné činnosti v resortním výzkumu přešel prof. Hampl v r. 1964 do Matematického ústavu ČSAV a v r. 1966 na Matematicko-fyzikální fakultu KU, aby svými bohatými zkušenostmi přispěl při výchově nové inteligence, zejména v oborech aplikované matematiky, tak potřebné pro náš průmysl.

Nebudeme provádět podrobný rozbor jednotlivých ze čtyřiceti vědeckých publikací prof. Hampla, které získaly zasloužený ohlas i v zahraničí, ani se nechceme podrobněji zmiňovat o několika stech výzkumných zpráv, které prof. Hampl vypracoval, protože to již bylo provedeno dříve na stránkách tohoto časopisu.*) Podíváme se však na jeho životní dílo z širšího hlediska.

Vědecká činnost prof. Hampla je charakterisována základní vůdčí myšlenkou — *řešit technické problémy s použitím exaktních matematických metod a získané výsledky zpracovat až do tvaru použitelného v praxi*. Tento postup, který se v posledních desetiletích prosazuje ve všech technicky vyspělých státech, umožňuje prudký rozvoj techniky, neboť stále častěji jsou rozhodujícími takové úkoly, před kterými jsou staré metody, založené na pouhé empirii, zcela bezradné. Je velkou zásluhou prof. Hampla, že zejména svou vlastní vědeckou prací a dále pak výchovnou činností jako učitel na vysokých školách a vedoucí výzkumu přispěl nemalou mírou k tomu, že československé strojírenství je po teoretické a vědecké stránce na vysoké úrovni.

Tyto své zásady se snažil prof. Hampl vždy vštěpovat svým žákům ať již jako asistent nebo později docent a konečně jako vysokoškolský profesor. Jeho úsilí přitom šlo dvěma směry — zvyšovat teoretickou a především matematickou úroveň posluchačů škol technických i hotových inženýrů na jedné straně a probouzet zájem o technické aplikace u posluchačů matematických fakult na straně druhé. Přes nesmírné těžkosti a časté nepochopení se i v tomto směru dosáhl kladných výsledků.

Jednou ze vzácných vlastností prof. Hampla je, že dovedl předvídat, které z rozvíjejících se vědních odvětví může mít význam pro technické vědy, a proto byl nejen iniciátorem založení fotoelasticimetrického oddělení Škodových závodů, které se později stalo základem rozvoje fotoelasticimetrie u nás, ale prosadil též založení oddělení matematické statistiky, zaměřené především na kontrolu jakosti výroby, jehož význam je především v novém systému řízení výroby plně doceněn. Ze své vědecké práce dovedl sám nejlépe pochopit význam numerických metod a numerických výpočtů a ohromné možnosti, které poskytuje moderní výpočtová technika. Výpočtové středisko ministerstva těžkého strojírenství při SVÚTT, které prof. Hampl vybudoval, bylo jedním z prvních svého druhu u nás. Jeho zájem a snaha o prosazování moderních samočinných počítačů ho přivedla do úzké aktivní spolupráce s Výzkumným ústavem matematických strojů, jehož činnost stále ovlivňuje jako člen vědecké rady, předseda odborné zkušební komise pro matematiku a vědecký redaktor Sborníku pro zpracování informací.

Za své zásluhy byl v roce 1955 poctěn státní cenou Klementa Gottwalda a v roce 1956 mu byla udělena vědecká hodnost doktora fyzikálně-matematických věd. V roce 1962 byl prof. Hampl zvolen dopisujícím členem ČSAV a v roce 1963 byl za záslužnou pedagogickou činnost, kterou vždy kladl na přední místo, jmenován vysokoškolským profesorem pro obor aplikované matematiky.

Vedle své hlavní činnosti profesora na Matematicko-fyzikální fakultě Karlovy university, pracuje prof. Hampl v řadě institucí a komisí převážně velkého celostátního významu. Je členem vědeckého kolegia matematiky ČSAV, komise pro matematiku a fyziku Výboru pro státní ceny

*) *Gorbatov, Špaček*: Doc. Dr. Miloslav Hampl šedesátníkem; Aplikace matematiky, sv. 3 (1958), str. 75—78.

Klementa Gottwalda, celostátní komise pro posuzování vědecké kvalifikace pracovníků, národního komitě IUTAM, výboru pro vědeckou a odbornou literaturu Českého literárního fondu a dále je členem vědeckých rad několika ústavů a redakčních rad vědeckých časopisů. Je stále aktivním členem řady vědeckých společností našich i zahraničních.

Prof. Hampl je velmi příjemným a vždy všude vítaným společníkem. Jako vedoucí odboru pečoval nejen o růst vědecké úrovně svých spolupracovníků, ale velmi živě se zajímal také o jejich soukromé potřeby a starosti a pokud mohl, vždy jim pomáhal. Vedle kulturních zájmů a zálib, které jsou vždy blízké vědeckým pracovníkům, zůstává prof. Hampl stále také aktivním sportovcem, motoristou, turistou, ale zejména nadšeným rybářem. A to, že ho v jeho zamilovaném Rokycaňsku potkáte spíše pěšky nebo na mopedu než ve voze, je dáno tím, že dává přednost bezprostřednímu styku s přírodou a aktivní činnosti před pohodlím.

Přejeme prof. Hamplovi hodně zdraví a mnoho úspěchů v jeho další práci tak významné pro naši vědu a průmysl.

Jan Polášek